

# Ohjeet



**Asetuksen (EU) 2016/679 49 artiklan mukaisia poikkeuksia  
koskevat suuntaviivat 2/2018**

**annettu 25. toukokuuta 2018**

## Sisällys

1. YLEISTÄ .....	3
2. ASETUKSEN 49 ARTIKLAN YKSITTÄISTEN SÄÄNNÖSTEN TULKINTA .....	6
2.1. Rekisteröity on antanut nimenomaisen suostumuksensa ehdotettuun siirtoon sen jälkeen, kun hänelle on ilmoitettu, että tällaiset siirrot voivat aiheuttaa rekisteröidylle riskejä tietosuojan tason riittävyttä koskevan päätöksen ja asianmukaisten suojatoimien puuttumisen vuoksi – 49 artiklan 1 kohdan a alakohta .....	6
2.1.1 Suostumuksen on oltava nimenomainen.....	6
2.1.2 Suostumuksen on oltava yksilöity koskemaan tiettyä tiedonsiirtoa ja/tai tiedonsiirtojen sarjaa .....	7
2.1.3 Suostumuksen on oltava tietoinen, erityisesti siirron mahdollisten riskien suhteen .....	7
2.2 Siirto, joka on tarpeen rekisteröidyn ja rekisterinpitäjän välisen sopimuksen täytäntöönpanemiseksi tai sopimuksen tekemistä edeltävien toimenpiteiden toteuttamiseksi rekisteröidyn pyynnöstä (49 artiklan 1 kohdan b alakohta) .....	8
2.3 Siirto on tarpeen rekisterinpitäjän ja toisen luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön välisen, rekisteröidyn edun mukaisen sopimuksen tekemiseksi tai täytäntöönpanemiseksi (49 artiklan 1 kohdan c alakohta) .....	9
2.4 Siirto on tarpeen tärkeää yleistä etua koskevien syiden vuoksi (49 artiklan 1 kohdan d alakohta) .....	10
2.5 Siirto on tarpeen oikeusvaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi (49 artiklan 1 kohdan e alakohta).....	11
2.6 Siirto on tarpeen rekisteröidyn tai muiden henkilöiden elintärkeiden etujen suojaamiseksi, jos rekisteröity on fyysisesti tai juridisesti estynyt antamasta suostumustaan (49 artiklan 1 kohdan f alakohta).....	13
2.7. Siirto tehdään julkisesta rekisteristä (49 artiklan 1 kohdan g alakohta ja 49 artiklan 2 kohta) .	14
2.8. Pakottavat ja oikeutetut edut (49 artiklan 1 kohdan toinen alakohta).....	15

## Euroopan tietosuojaneuvosto

ottaa huomioon luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta 27 päivänä huhtikuuta 2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 70 artiklan 1 kohdan e ja j alakohdan,

### ON HYVÄKSYNYT SEURAAVAT SUUNTAVIIVAT:

## 1. YLEISTÄ

Tämän asiakirjan tarkoituksena on antaa ohjeistusta siitä, miten sovelletaan yleisen tietosuojasetuksen<sup>1</sup> 49 artiklaa, joka koskee henkilötietojen kolmansiin maihin siirtämiseen liittyviä poikkeuksia.

Asiakirja perustuu tietosuojadirektiivin 29 artiklalla perustetun EU:n tietosuojaviranomaisten työryhmän (tietosuojatyöryhmä) aiempaan työhön<sup>2</sup>. Tietosuojatyöryhmän korvaa jatkossa Euroopan tietosuojaneuvosto. Se käsittelee keskeisiä kysymyksiä, joita ilmenee sovellettaessa poikkeuksia henkilötietojen kolmansiin maihin siirtämisen yhteydessä. Tätä asiakirjaa tarkistetaan ja tarvittaessa päivitetään yleisen tietosuojasetuksen soveltamisesta saadun käytännön kokemuksen perusteella.

Sovellettaessa 49 artiklaa on pidettävä mielessä, että 44 artiklan mukaan henkilötietoja kolmansiin maihin tai kansainvälisille järjestöille siirtävän tietojen viejän on täytettävä myös yleisen tietosuojasetuksen muiden säännösten edellytykset. Jokaisen käsittelytoimen on oltava asiaan liittyvien tietosuojasäännösten, erityisesti 5 ja 6 artiklan, mukainen. Tässä yhteydessä on sovellettava kaksivaiheista testiä: ensinnäkin tietojenkäsittelylle on sinänsä oltava oikeusperusta sen ohella, että kaikkia yleisen tietosuojasetuksen asiaan liittyviä säännöksiä on sovellettava tietojenkäsittelyyn, ja toiseksi on noudatettava V luvun säännöksiä.

Asetuksen 49 artiklan 1 kohdassa todetaan, että jos ei ole tehty tietosuojan tason riittävyttä koskevaa päätöstä tai ei ole toteutettu asianmukaisia suojatoimia, henkilötietojen siirrot tai siirtojen sarjat kolmanteen maahan tai kansainväliselle järjestölle voidaan suorittaa vain tietyin edellytyksin. Samanaikaisesti 44 artiklan mukaan kaikkia V luvun säännöksiä on sovellettava siten, että varmistetaan, ettei yleisellä tietosuojasetuksella taattua luonnollisten henkilöiden henkilötietojen suojan tasoa vaaranneta. Tämä merkitsee myös sitä, ettei 49 artiklan mukaisten poikkeusten käyttäminen saisi koskaan johtaa tilanteeseen, jossa saatetaan rikkoa perusoikeuksia<sup>3</sup>.

Tietosuojaneuvoston edeltäjä tietosuojatyöryhmä on jo pitkään puhunut sen puolesta, että parhaana käytäntönä pidettäisiin siirtoihin sovellettavaa kerroksittaista lähestymistapaa<sup>4</sup>. Sen yhteydessä tarkasteltaisiin ensin, tarjoaako kyseessä oleva kolmas maa asianmukaisen suojan tason, ja sitten varmistettaisiin, että viedyt tiedot suojataan kolmannessa maassa. Jos suojan taso ei ole kaikki

---

<sup>1</sup> EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUS (EU) 2016/679, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuojasetus).

<sup>2</sup> Tietosuojatyöryhmän asiakirja Valmisteluasiakirja 24. lokakuuta 1995 annetun direktiivin 95/46/EY 26 artiklan 1 kohdan yhteisestä tulkinnasta, 25.11.2005 (WP 114).

<sup>3</sup> Tietosuojatyöryhmän asiakirja WP 114, s. 9, ja tietosuojatyöryhmän valmisteluasiakirja sähköisen viestinnän valvonnasta tiedustelutarkoituksiin ja kansallisen turvallisuuden nimissä (WP 228), s. 39.

<sup>4</sup> Tietosuojatyöryhmä, WP 114, s. 9.

olosuhteet huomioon ottaen riittävä, tietojen viejän olisi harkittava asianmukaisten suojatoimien tarjoamista. Näin ollen tietojen viejien olisi ensin pyrittävä hyödyntämään siirron yhteydessä jotakin yleisen tietosuojasetuksen 45 ja 46 artiklaan sisältyvistä mekanismeista ja vasta niiden puuttuessa käytettävä 49 artiklan 1 kohdassa säädettyjä poikkeuksia.

Asetuksen 49 artiklan mukaiset poikkeukset ovat näin ollen poikkeuksia yleisestä periaatteesta, jonka mukaan henkilötietoja voidaan siirtää kolmansiin maihin ainoastaan, jos kyseisessä kolmannessa maassa tarjotaan riittävän tasoinen tietosuoja tai siellä on esitetty asianmukaiset suojatoimet ja rekisteröidyillä on täytäntöönpanokelpoiset ja tehokkaat oikeudet, jotta he voivat edelleen nauttia perusoikeuksista ja suojatoimista.<sup>5</sup> Tästä johtuen ja EU:n oikeuden perusperiaatteiden mukaisesti<sup>6</sup> näitä poikkeuksia on tulkittava tiukasti, jotta poikkeuksesta ei tule sääntöä<sup>7</sup>. Tätä tukee myös 49 artiklan otsikon sanamuoto, jossa todetaan, että poikkeuksia voidaan käyttää erityistilanteissa ("Erityistilanteita koskevat poikkeukset").

Harkitessaan henkilötietojen siirtoa kolmansiin maihin tai kansainvälisille järjestöille tietojen viejien olisi sen vuoksi suositettava ratkaisuja, joilla rekisteröidyille taataan, että heidän käytettävissään on näiden tietojen siirtämisen jälkeen edelleen perusoikeudet ja suojatoimet, joihin heillä on oikeus tietojensa käsittelyn osalta. Koska poikkeusten yhteydessä siirrettäville henkilötiedoille ei tarjota riittävää tietosuojaa eikä asianmukaisia suojatoimia ja koska poikkeukseen perustuvilta siirroilta ei edellytetä minkäänlaista valvontaviranomaisten ennakkohyväksyntää, henkilötietojen siirto kolmansiin maihin poikkeusten perusteella kasvattaa kyseessä olevien rekisteröityjen oikeuksiin ja vapauksiin kohdistuvia riskejä.

Tietojen viejien olisi oltava tietoisia myös siitä, että ellei tietosuojan riittävyttä koskevaa päätöstä ole annettu, unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä voidaan tärkeää yleistä etua koskevista syistä nimenomaisesti rajoittaa tiettyjen henkilötietoryhmien siirtoja kolmanteen maahan tai kansainväliselle järjestölle (49 artiklan 5 kohta).

### **Satunnaiset siirrot, jotka eivät ole toistuvia**

Euroopan tietosuojaneuvosto panee merkille, että johdanto-osan 111 kappaleessa käytetään sanamuotoa "satunnainen", mutta "pakottavia ja oikeutettuja etuja" koskevassa 49 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa sanamuotoa "ei ole toistuva". Nämä sanamuodot ilmaisevat, että tällaisia siirtoja voi tapahtua useammin kuin kerran mutta ei säännöllisesti ja että ne eivät kuulu tavanomaiseen toimintaan, vaan ne toteutetaan esimerkiksi sattumanvaraisissa, tuntemattomissa olosuhteissa ja satunnaisin väliajoin. Esimerkiksi tiedonsiirto, jota tapahtuu säännöllisesti tietojen viejän ja tietyn tietojen tuojan välillä niiden vakaan suhteen yhteydessä, voidaan periaatteessa katsoa järjestelmälliseksi ja toistuvaksi, eikä sitä näin ollen voida pitää satunnaisena ja ei-toistuvana. Sitä paitsi

---

<sup>5</sup> Johdanto-osan 114 kappale.

<sup>6</sup> Tietosuojatyöryhmä, WP 114, s. 7.

<sup>7</sup> Tietosuojatyöryhmä, WP 114, s. 7. Unionin tuomioistuin on toistuvasti korostanut, että "yksityiselämän kunnioitusta koskevan perusoikeuden suoja unionin tasolla edellyttää, että henkilötietojen suoja koskevat poikkeukset ja rajoitukset on toteutettava täysin välttämättömän rajoissa" (tuomio 16.12.2008, Satakunnan Markkinapörssi ja Satamedia, C-73/07, 56 kohta; tuomio 9.11.2010, Volker und Markus Schecke ja Eifert, C-92/09 ja C-93/09, 77 kohta; tuomio Digital Rights, 52 kohta; ja tuomio 6.10.2015, Schrems, C-362/14, 92 kohta, sekä tuomio 21.12.2016, Tele2 Sverige AB, C-203/15, 96 kohta). Ks. myös yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä tehdyn yleissopimuksen lisäpöytäkirjaa koskeva raportti, joka koskee valvontaviranomaisia ja rajat ylittävää tiedonsiirtoa, 2 artiklan 2 kohdan a alakohta, s. 6; <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/181.1>

siirtoa pidetään yleensä ei-satunnaisena tai toistuvana esimerkiksi silloin, kun tietojen tuojalle myönnetään yleinen suora pääsy tietokantaan (esim. IT-sovelluksen rajapinnan kautta).

Johdanto-osan 111 kappaleessa erotetaan eri poikkeukset toisistaan toteamalla nimenomaisesti, että sopimukseen ja oikeusvaateeseen liittyvät poikkeukset (49 artiklan 1 kohdan b, c ja e alakohta) rajoitetaan satunnaisiin siirtoihin, kun taas tällaista rajoitusta ei mainita nimenomaiseen suostumukseen (1 kohdan a alakohta), tärkeää yleistä etua koskeviin syihin (1 kohdan d alakohta), elintärkeisiin etuihin (1 kohdan f alakohta) ja rekisteristä tehtäviin siirtoihin (1 kohdan g alakohta) liittyvien poikkeusten yhteydessä.

On kuitenkin korostettava sitä, että niitäkin poikkeuksia, joita ei ole erikseen rajoitettu satunnaisiin tai ei-toistuviin siirtoihin, on tulkittava tavalla, joka ei ole ristiriidassa sen poikkeusten ominaisuutensa kanssa, että ne ovat poikkeuksia säännöstä, jonka mukaan henkilötietoja ei voida siirtää kolmanteen maahan, ellei maa tarjoa riittävää tietosuojaa tai ellei asianmukaisia suojatoimia toteuteta.<sup>8</sup>

### **Tarpeellisuustesti**

Useiden poikkeusten osalta niiden käytön kattavana edellytyksenä on tiedonsiirron tarpeellisuus tiettyyn tarkoitukseen. Asetuksen 49 artiklan 1 kohdan b, c, d, e ja f alakohdan mukaisten poikkeusten mahdollisen käytön arvioimiseksi olisi sovellettava tarpeellisuustestiä. Testi edellyttää, että tietojen viejä EU:ssa arvioi, voidaanko henkilötietojen siirtoa pitää tarpeellisena käytettävän poikkeuksen täsmälliseen tarkoitukseen. Lisätietoja tarpeellisuustestin soveltamisesta kunkin poikkeuksen osalta esitetään jäljempänä.

### **Asetuksen 48 artiklan suhde poikkeuksiin**

Yleisen tietosuoja-asetuksen 48 artiklassa otetaan käyttöön uusi säännös, joka on otettava huomioon harkittaessa henkilötietojen siirtämistä. Asetuksen 48 artiklassa ja sitä vastaavassa johdanto-osan 115 kappaleessa säädetään, että kolmannen maan viranomaisten tai tuomioistuinten päätökset eivät itsessään ole perusteltuja syitä henkilötietojen siirrolle kolmansiin maihin. Sen vuoksi kolmannen maan viranomaisten päätöksen johdosta tapahtuva siirto voi olla lainmukainen vain, jos se on V luvussa esitettyjen edellytysten mukainen.<sup>9</sup>

Kun olemassa on kansainvälinen sopimus, kuten keskinäinen oikeusapusopimus, EU:ssa toimivien yritysten olisi yleensä evättävä suorat pyynnöt ja ohjattava pyynnön esittävä kolmas maa tarkastelemaan voimassa olevaa keskinäistä oikeusapusopimusta tai muuta sopimusta.

Tätä koskeva yhteisymmärrys noudattaa tiiviisti myös 44 artiklaa, jossa esitetään kaikkiin V luvun säännöksiin sovellettava yleinen periaate, jotta varmistetaan, että yleisellä tietosuoja-asetuksella taattua luonnollisten henkilöiden henkilötietojen suojan tasoa ei vaaranneta.

---

<sup>9</sup> Ks. johdanto-osan 115 kappale, neljäs virke.

## 2. ASETUKSEN 49 ARTIKLAN YKSITTÄISTEN SÄÄNNÖSTEN TULKINTA

2.1. Rekisteröity on antanut nimenomaisen suostumuksensa ehdotettuun siirtoon sen jälkeen, kun hänelle on ilmoitettu, että tällaiset siirrot voivat aiheuttaa rekisteröidylle riskejä tietosuojan tason riittävyttä koskevan päätöksen ja asianmukaisten suojatoimien puuttumisen vuoksi – 49 artiklan 1 kohdan a alakohta

Suostumuksen pätevänä pitämisen yleiset edellytykset määritetään yleisen tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 11 alakohdassa<sup>10</sup> ja 7 artiklassa<sup>11</sup>. Tietosuojatyöryhmä antaa näitä suostumuksen yleisiä edellytyksiä koskevaa ohjausta erillisessä, tietosuojaneuvoston tukemassa asiakirjassa<sup>12</sup>. Näitä edellytyksiä sovelletaan myös 49 artiklan 1 kohdan a alakohdan yhteydessä annettavaan suostumukseen. Jotta suostumusta voidaan pitää pätevänä oikeudellisena perusteena kolmansiin maihin ja kansainvälisille järjestöille tehtäville kansainvälisille tiedonsiirroille, 49 artiklan 1 kohdan a alakohdassa edellytetään erityisten lisänäkokohtien täyttymistä. Niihin keskitytään tässä asiakirjassa.

Sen vuoksi näiden suuntaviivojen jakso 1 on luettava yhdessä suostumusta koskevien, tietosuojaneuvoston tukemien tietosuojatyöryhmän suuntaviivojen kanssa. Niissä esitetään tarkempi analyysi yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisen suostumuksen yleisten edellytysten ja kriteerien tulkinnasta.<sup>13</sup> Lisäksi olisi pantava merkille, että 49 artiklan 3 kohdan mukaan viranomaiset eivät voi käyttää tätä poikkeusta toimiin, joita ne suorittavat osana julkisen vallan käyttöä.

Asetuksen 49 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädetään, että jos ei ole tehty 45 artiklan 3 kohdan mukaista tietosuojan tason riittävyttä koskevaa päätöstä tai ei ole toteutettu 46 artiklassa tarkoitettuja asianmukaisia suojatoimia, yritystä koskevat sitovat säännöt mukaan lukien, henkilötietojen siirrot kolmanteen maahan tai kansainväliselle järjestölle voidaan suorittaa, jos *”rekisteröity on antanut nimenomaisen suostumuksensa ehdotettuun siirtoon sen jälkeen, kun hänelle on ilmoitettu, että tällaiset siirrot voivat aiheuttaa rekisteröidylle riskejä tietosuojan tason riittävyttä koskevan päätöksen ja asianmukaisten suojatoimien puuttumisen vuoksi”*.

### 2.1.1 Suostumuksen on oltava nimenomainen

Yleisen tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 11 alakohdan mukaan minkä tahansa suostumuksen olisi oltava vapaaehtoinen, yksilöity, tietoinen ja yksiselitteinen. Viimeisen edellytyksen osalta 49 artiklan 1 kohdan a alakohta on tiukempi, sillä siinä edellytetään ”nimenomaista” suostumusta. Tämä on uusi edellytys verrattuna myös direktiivin 95/46/EY 26 artiklan 1 kohdan a alakohtaan, jossa edellytettiin ainoastaan ”yksiselitteistä” suostumusta. Yleisessä tietosuoja-asetuksessa edellytetään nimenomaista suostumusta tilanteissa, joissa voi ilmetä erityisiä tietosuojariskejä ja joissa yksilöllä on oltava tehokkaat henkilötietojensa käytön valvontamahdollisuudet, kuten henkilötietojen käsittelyssä tiettyä tarkoitusta varten (9 artiklan 2 kohdan a alakohta) ja automaattisen päätöksenteon yhteydessä (22 artiklan 2 kohdan c alakohta). Tällaisia erityisiä riskejä esiintyy myös kansainvälisen tiedonsiirron yhteydessä.

---

<sup>10</sup> Yleisen tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 11 alakohdan mukaan rekisteröidyn suostumuksella tarkoitetaan mitä tahansa vapaaehtoista, yksilöityä, tietoista ja yksiselitteistä tahdonilmaisua, jolla rekisteröity hyväksyy henkilötietojensa käsittelyn antamalla suostumusta ilmaisevan lausuman tai toteuttamalla selkeästi suostumusta ilmaisevan toimen.

<sup>11</sup> Lisäohjeistusta suostumuksesta annetaan myös johdanto-osan 32, 33, 42 ja 43 kappaleessa.

<sup>12</sup> Ks. asetuksen 2016/679 mukaista suostumusta koskevat tietosuojatyöryhmän suuntaviivat (WP 259).

<sup>13</sup> Sama kuin edellä.

Nimenomaisen suostumuksen edellytystä koskevaa lisäohjeistusta ja tietoa muista sovellettavista edellytyksistä, joiden on täyttyttävä, jotta suostumus voidaan katsoa päteväksi, esitetään suostumusta koskevissa, tietosuojaneuvoston tukemissa tietosuojatyöryhmän suuntaviivoissa<sup>14</sup>.

### 2.1.2 Suostumuksen on oltava yksilöity koskemaan tiettyä tiedonsiirtoa ja/tai tiedonsiirtojen sarjaa

Eräs pätevän suostumuksen edellytyksistä on se, että sen on oltava yksilöity. Jotta suostumus olisi pätevä peruste 49 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaiselle tiedonsiirrolle, sen on näin ollen oltava annettu juuri kyseessä olevaa tiedonsiirtoa tai siirtojen sarjaa varten.

Suostumuksen määritelmän osalla ”yksilöity” pyritään varmistamaan rekisteröidylle tietynasteinen valvontamahdollisuus ja läpinäkyvyys. Tämä osa on tiiviissä yhteydessä myös vaatimukseen, jonka mukaan suostumuksen olisi oltava ”tietoinen”.

Koska suostumuksen on oltava yksilöity, on toisinaan mahdotonta saada tietojen keräämishetkellä rekisteröidyltä ennakkosuostumusta tulevaa tiedonsiirtoa varten. Esimerkiksi, jos siirron toteutuminen ja tarkat olosuhteet eivät ole tiedossa suostumuksen pyytämishetkellä, vaikutusta rekisteröityyn ei voida arvioida. Esimerkkinä voidaan mainita tilanne, jossa EU:ssa toimiva yritys kerää asiakkaidensa tietoja täsmälliseen tarkoitukseen (tavaroiden toimittaminen) harkitsematta tuolloin näiden tietojen siirtoa kolmannelle osapuolelle EU:n ulkopuolella. Muutaman vuoden päästä tämä yritys kuitenkin myydään EU:n ulkopuoliselle yritykselle, joka haluaa siirtää sen asiakkaiden henkilötiedot toiselle EU:n ulkopuoliselle yritykselle. Jotta tämä siirto olisi pätevä suostumusta koskevan poikkeuksen perusteella, rekisteröidyn olisi annettava suostumuksensa juuri tätä siirtoa varten hetkellä, jona siirtoa suunnitellaan. Näin ollen suostumus, joka annettiin EU:n yritykselle sen kerätessä tietoja tavarantoimituksia varten, ei ole riittävä oikeuttamaan tämän poikkeuksen käyttöä näiden henkilötietojen myöhemmin suunniteltuun siirtämiseen EU:n ulkopuolelle.

Sen vuoksi tietojen viejän on varmistettava, että se saa yksilöidyn suostumuksen ennen kuin siirto toteutetaan, vaikka tämä tapahtuisikin tietojen keräämisen jälkeen. Tämä vaatimus liittyy myös siihen, että suostumuksen on oltava tietoinen. On mahdollista hankkia rekisteröidyn yksilöity suostumus ennen siirtoa ja henkilötietojen keräämishetkellä, kunhan rekisteröidylle tiedotetaan kyseisestä tarkoin määritellystä siirrosta eivätkä siirron olosuhteet muutu sen jälkeen, kun rekisteröity on antanut yksilöidyn suostumuksen. Sen vuoksi tietojen viejän on varmistettava, että tässä yhteydessä noudatetaan myös jäljempänä jaksossa 1.3 esitettäviä vaatimuksia.

### 2.1.3 Suostumuksen on oltava tietoinen<sup>15</sup>, erityisesti siirron mahdollisten riskien suhteen

Tämä edellytys on erityisen tärkeä, koska sillä vahvistetaan ja täsmennetään 4 artiklan 11 alakohdassa säädettyä tietoisuuden suostumuksen yleistä edellytystä, jota sovelletaan mihin tahansa suostumukseen.<sup>16</sup> Kun tiedonsiirron lainmukaisena perusteena käytetään 6 artiklan 1 kohdan a alakohdan nojalla annettua suostumusta, tietoisuuden suostumuksen yleinen edellytys edellyttää, että rekisteröidylle tiedotetaan etukäteen asianmukaisesti siirron täsmällisistä olosuhteista (toisin sanoen rekisterinpitäjän henkilöllisyys, siirron tarkoitus, tietojen tyyppi, mahdollisuus peruuttaa suostumus, vastaanottajien henkilöllisyys tai ryhmät).<sup>17</sup>

---

<sup>14</sup> Sama kuin edellä.

<sup>15</sup> Lisäksi olisi noudatettava yleisen tietosuojasetuksen 13 ja 14 artiklan yleisiä läpinäkyvyysedellytyksiä. Lisätietoja asetuksen 2016/679 mukaista läpinäkyvyyttä koskevissa suuntaviivoissa (WP 260).

<sup>16</sup> Ks. asetuksen 2016/679 mukaista suostumusta koskevat tietosuojatyöryhmän suuntaviivat (WP 259).

<sup>17</sup> Sama kuin edellä, s. 13.

Silloin, kun henkilötietoja siirretään kolmanteen maahan 49 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaisesti, tämän tietoisuuden yleisen edellytyksen lisäksi kyseisessä säännöksessä edellytetään, että rekisteröidyille ilmoitetaan myös erityisistä riskeistä, joita aiheutuu siitä, että heidän tietojensa siirretään maahan, joka ei tarjoa riittävää tietosuojaa, ja että asianmukaisia suojatoimia tietojen suojaamiseksi ei toteuteta. Näiden tietojen antaminen on olennaisen tärkeää, jotta rekisteröity voi antaa suostumuksensa täysin tietoisena näistä siirtoa koskevista erityisistä seikoista, ja sen vuoksi, ellei niitä anneta, poikkeusta ei voida soveltaa.

Tiedoissa, joita rekisteröidyille annetaan suostumuksen saamiseksi heidän henkilötietojensa siirtämiseksi kolmansiin maihin sijoittautuneille kolmansille osapuolille, olisi yksilöitävä kaikki tietojen vastaanottajat tai vastaanottajien ryhmät, kaikki maat, joihin henkilötietoja siirretään, seikka, että suostumus on siirron lainmukainen peruste, sekä se, että kolmas maa, johon tiedot siirretään, ei tarjoa Euroopan komission päätökseen perustuvaa riittävää tietosuojaa.<sup>18</sup> Lisäksi, kuten edellä mainitaan, on annettava tietoa mahdollisista rekisteröidyille aiheutuvista riskeistä, jotka johtuvat tietosuojan tason riittämättömyydestä kolmannessa maassa ja asianmukaisten suojatoimien puuttumisesta. Tällainen ilmoitus voitaisiin yhdenmukaistaa, ja siihen olisi sisällyttävä esimerkiksi tieto siitä, että kyseisessä kolmannessa maassa ei ehkä ole valvontaviranomaista ja/tai tietojenkäsittelyperiaatteita ja/tai siellä ei sovelleta rekisteröityjen oikeuksia.

Siinä tapauksessa, että siirto toteutetaan henkilötietojen rekisteröidyltä keräämisen jälkeen, tietojen viejän olisi ilmoitettava rekisteröidylle siirrosta ja sen riskeistä ennen siirron tekemistä, jotta viejä saa rekisteröidyn nimenomaisen suostumuksen ”ehdotettuun” siirtoon.

Kuten edellä esitetty analyysi osoittaa, suostumusta koskevan poikkeuksen käyttämisen kynnyksen asetetaan yleisessä tietosuojaa-asetuksessa varsin korkeaksi. Tämä korkea kynnyksen yhdistettynä siihen seikkaan, että rekisteröity voi milloin tahansa peruuttaa antamansa suostumuksen, tarkoittaa sitä, että suostumus ei ehkä osoittautu toteuttamiskelpoiseksi pitkän ajan ratkaisuksi kolmansiin maihin tehtäviä siirtoja varten.

## 2.2 Siirto, joka on tarpeen rekisteröidyn ja rekisterinpitäjän välisen sopimuksen täytäntöönpanemiseksi tai sopimuksen tekemistä edeltävien toimenpiteiden toteuttamiseksi rekisteröidyn pyynnöstä (49 artiklan 1 kohdan b alakohta)

Johdanto-osan 111 kappaleen mukaan tämän poikkeuksen perusteella tehtävät siirrot voidaan toteuttaa ”kun siirto tapahtuu **satunnaisesti** ja on **tarpeellinen** sopimukselle”<sup>19</sup>.

Vaikka sopimuksen täytäntöönpanemiseen liittyvät poikkeukset saattavat yleisesti ottaen vaikuttaa melko laajoilta, niitä rajoitetaan *tarpeellisuuden* ja *siirtojen satunnaisuuden* kriteereillä.

### Tiedonsiirron tarpeellisuus

”*Tarpeellisuustesti*”<sup>20</sup> rajoittaa niiden tapausten määrää, joissa voidaan hyödyntää 49 artiklan 1 kohdan b alakohtaa.<sup>21</sup> Testi edellyttää tässä yhteydessä tiedonsiirron ja sopimuksen tarkoitusten välistä tiivistä ja merkittävää yhteyttä.

<sup>18</sup> Viimeksi mainittu edellytys on peräisin myös velvoitteesta antaa rekisteröidyille tietoa (13 artiklan 1 kohdan f alakohta, 14 artiklan 1 kohdan e alakohta).

<sup>19</sup> Satunnaisten siirtojen kriteeri esitetään johdanto-osan 111 kappaleessa ja sitä sovelletaan 49 artiklan 1 kohdan b, c ja e alakohdan mukaisiin poikkeuksiin.

<sup>20</sup> Ks. myös tietosuojatyöryhmän lausunto 6/2014 direktiivin 95/46/EY 7 artiklan mukaisesta rekisterinpitäjän oikeutetun intressin käsitteestä (WP 217).

<sup>21</sup> Tarpeellisuuden edellytys esiintyy myös 49 artiklan 1 kohdan c–f alakohdassa esitetyissä poikkeuksissa.



Tätä poikkeusta ei voida käyttää esimerkiksi silloin, kun yritys konserni on liiketoimintaa varten keskittänyt maksu- ja henkilöresurssien hallinnointitehtävät koko henkilöstön osalta kolmanteen maahan, koska työsopimuksen täytäntöönpanon ja tällaisen siirron välillä ei ole suoraa ja objektiivista yhteyttä.<sup>22</sup> Kyseisen siirron kannalta sopivia perusteita voivat kuitenkin olla muut V luvussa säädetty siirron perusteet, kuten vakiosopimuslausekkeet tai yritystä koskevat sitovat säännöt.

Toisaalta matkatoimiston ja asiakkaan tekemän sopimuksen kannalta voidaan pitää tarpeellisena, että matkatoimistot siirtävät yksittäisiä asiakkaitaan koskevia henkilötietoja hotelleille tai muille kaupallisille kumppaneille, joihin ollaan yhteydessä asiakkaiden ulkomailla oleskelun järjestelyjen johdosta, koska tässä tapauksessa tiedonsiirron ja sopimuksen tarkoituksen välillä on riittävän tiivis ja merkittävä yhteys (asiakkaan matkajärjestelyt).

Tätä poikkeusta ei voida soveltaa sellaisten lisätietojen siirtoon, jotka eivät ole tarpeellisia sopimuksen täytäntöönpanon kannalta eivätkä rekisteröidyn pyytämien sopimusta edeltävien toimenpiteiden täytäntöönpanon kannalta.<sup>23</sup> Lisätietojen osalta tarvittaisiin näin ollen muita välineitä.

### Satunnaiset siirrot

Henkilötietoja voidaan siirtää tämän poikkeuksen nojalla vain, jos siirto on satunnainen.<sup>24</sup> Olisi määritettävä tapauskohtaisesti, onko tiedonsiirrot tai yksittäinen tiedonsiirto määritettävä ”satunnaiseksi” vai ”ei-satunnaiseksi”.

Siirtoa voidaan pitää satunnaisena esimerkiksi tilanteessa, jossa myyntijohtajan työsopimukseen kuuluu matkoja kolmansissa maissa sijaitsevien asiakkaiden luokse ja hänen henkilötietonsa lähetetään kyseisille asiakkaille kokousten järjestämistä varten. Siirto voitaisiin katsoa satunnaiseksi myös silloin, jos EU:ssa sijaitseva pankki siirtää henkilötietoja kolmannessa maassa sijaitsevalle pankille toteuttaakseen asiakkaan esittämän, maksun suorittamista koskevan pyynnön, kunhan tämä siirto ei tapahdu kyseisten kahden pankin pysyvän yhteistyösuhteen puitteissa.

Siirtoa ei sen sijaan voida pitää satunnaisena silloin, kun monikansallinen yritys järjestää koulutusta kolmannessa maassa sijaitsevassa koulutuskeskuksessa ja järjestelmällisesti siirtää koulutukseen osallistuvien työntekijöiden henkilötiedot (esim. nimi ja tehtävänimike, mutta mahdollisesti myös ruokavaliovaatimukset tai liikkuvuuteen liittyvät rajoitukset). Säännöllinen tiedonsiirto, joka tapahtuu pysyvän yhteistyösuhteen yhteydessä, katsotaan järjestelmälliseksi ja toistuvaksi, mikä menee satunnaista pidemmälle. Näin ollen tässä tapauksessa monet liikesuhteen yhteydessä tehdyt tiedonsiirrot eivät voi perustua 49 artiklan 1 kohdan b alakohtaan.

Asetuksen 49 artiklan 3 kohdan mukaan tätä poikkeusta ei voida soveltaa toimiin, joita viranomaiset suorittavat osana julkisen vallan käyttöä.

### 2.3 Siirto on tarpeen rekisterinpitäjän ja toisen luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön välisen, rekisteröidyn edun mukaisen sopimuksen tekemiseksi tai täytäntöönpanemiseksi (49 artiklan 1 kohdan c alakohta)

Tämän säännöksen tulkinta on väistämättä samanlainen kuin 49 artiklan 1 kohdan b alakohdan. Toisin sanoen siten, että tiedonsiirron, joka tehdään kolmanteen maahan tai kansainväliselle järjestölle 45 artiklan 3 kohdan mukaisen tietosuojan tason riittävyttä koskevan päätöksen tai 46 artiklan mukaisten asianmukaisten suoja-toimien puuttuessa, voidaan katsoa kuuluvan 49 artiklan 1 kohdan c

<sup>22</sup> Sen ei myöskään katsota olevan satunnaista (ks. jäljempänä).

<sup>23</sup> Yleisemmin voidaan todeta, että kaikki 49 artiklan 1 kohdan b–f alakohdan poikkeukset mahdollistavat ainoastaan siirron tarkoituksen kannalta tarpeellisten tietojen siirtämisen.

<sup>24</sup> Ilmaisun ”satunnainen” yleinen määritelmä, ks. s. 4.

alakohdan mukaisen poikkeuksen soveltamisalaan vain, jos sen voidaan katsoa olevan ”tarpeen rekisterinpitäjän ja toisen luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön välisen, rekisteröidyn edun mukaisen sopimuksen tekemiseksi tai täytäntöönpanemiseksi”.

Sen lisäksi, että tiedonsiirtojen on oltava tarpeellisia, johdanto-osan 111 kappaleen mukaan ne voidaan toteuttaa vain, ”kun siirto tapahtuu **satunnaisesti** ja on **tarpeellinen** sopimukselle”. Näin ollen sen lisäksi, että *tarpeellisuustesti* on läpäistävä, myös tässä tapauksessa henkilötietoja voidaan siirtää kyseessä olevan poikkeuksen nojalla ainoastaan silloin, kun siirto on satunnaista.

#### Tiedonsiirron ja sopimuksen tekemisen tarpeellisuus rekisteröidyn edun mukaisesti

Jos organisaatiolla on liiketoimintaa varten ulkoistettuja toimintoja, kuten EU:n ulkopuolisille palveluntarjoajille ulkoistettu palkkahallinto, tämä poikkeus ei ole peruste tiedonsiirtoon tätä tarkoitusta varten, koska siirron ja rekisteröidyn edun mukaisen sopimuksen välillä ei voida todeta olevan tiivistä ja merkittävää yhteyttä, vaikka siirron lopullinen tarkoitus onkin työntekijän palkan hallinnointi.<sup>25</sup> Sopivamman perustan tällaisille siirroille voivat tarjota muut V luvussa säädetyt siirtoa koskevat välineet, kuten vakiosopimuslausekkeet tai yritystä koskevat sitovat säännöt.

#### Satunnaiset siirrot

Lisäksi henkilötietoja voidaan tämän poikkeuksen nojalla siirtää ainoastaan silloin, kun siirto on satunnainen, kuten 49 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisen poikkeuksen kohdalla. Sen arvioimiseksi, onko siirto satunnainen, on näin ollen suoritettava sama testi kuin b alakohdan osalta.<sup>26</sup>

Lopuksi on todettava, että asetuksen 49 artiklan 3 kohdan mukaan tätä poikkeusta ei voida soveltaa toimiin, joita viranomaiset suorittavat osana julkisen vallan käyttöä.<sup>27</sup>

### 2.4 Siirto on tarpeen tärkeää yleistä etua koskevien syiden vuoksi (49 artiklan 1 kohdan d alakohta)

Tämä poikkeus, josta yleensä käytetään nimitystä ”tärkeää yleistä etua koskeva poikkeus”, vastaa hyvin pitkälti direktiivin 95/46/EY<sup>28</sup> 26 artiklan 1 kohdan d alakohdan säännöstä, jonka mukaan siirto voidaan suorittaa ainoastaan silloin, kun se on tarpeen tai lain vaatima tärkeän yleisen edun turvaamiseksi.

Asetuksen 49 artiklan 4 kohdan mukaan yleinen etu voi johtaa tämän poikkeuksen soveltamiseen ainoastaan, jos kyseinen yleinen etu tunnustetaan unionin oikeudessa tai sen jäsenvaltion lainsäädännössä, jota rekisterinpitäjään sovelletaan.

Tämän poikkeuksen soveltamiseksi ei kuitenkaan riitä, että tiedonsiirtoa pyydetään (pyytäjänä esimerkiksi kolmannen maan viranomaisen) kolmannen maan yleistä etua palvelevaa tutkintaa varten silloin kun kyseinen yleinen etu on abstraktilla tavalla olemassa myös EU:n tai jäsenvaltion lainsäädännössä. Jos esimerkiksi kolmannen maan viranomaisen edellyttää tiedonsiirtoa terrorismin torjuntaan tähtäävää tutkintaa varten, pelkkä samoin terrorismin torjuntaan tähtäävän EU:n tai jäsenvaltion lainsäädännön olemassaolo ei sellaisenaan ole riittävä peruste 49 artiklan 1 kohdan d alakohdan soveltamiselle tällaiseen siirtoon. Kuten tietosuojaneuvoston edeltäjä tietosuojatyöryhmä

<sup>25</sup> Sen ei myöskään katsota olevan satunnaista (ks. jäljempänä).

<sup>26</sup> Ilmaisun ”satunnainen” yleinen määritelmä, ks. s. 4.

<sup>27</sup> Lisätietoja edellä 1 jaksossa, s. 5.

<sup>28</sup> EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVI 95/46/EY, annettu 24 päivänä lokakuuta 1995, yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta.

on korostanut aiemmissa lausunnoissaan<sup>29</sup>, poikkeusta sovelletaan pikemminkin vain, jos voidaan päätellä myös EU:n lainsäädännöstä tai rekisterinpitäjään sovellettavasta jäsenvaltion lainsäädännöstä, että tällaiset tiedonsiirrot ovat sallittuja tärkeää yleistä etua koskevia tarkoituksia varten, myös kansainvälisen yhteistyön vastavuoroisuuden hengessä. Sellaisen kansainvälisen sopimuksen tai yleissopimuksen olemassaolo, jossa tunnustetaan tietty tavoite ja määrätään kansainvälisestä yhteistyöstä tämän tavoitteen edistämiseksi, voi olla indikaattori arvioitaessa 49 artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaisen yleisen edun olemassaoloa, kunhan EU tai jäsenvaltiot ovat kyseisen sopimuksen tai yleissopimuksen osapuolia.

Vaikka 49 artiklan 1 kohdan d alakohta on kohdistettu pääasiassa viranomaisten käyttöä varten, myös yksityiset toimijat voivat käyttää sitä. Tätä tukevat jotkin johdanto-osan 112 kappaleessa luetellut esimerkit, joissa mainitaan sekä viranomaisten että yksityisten toimijoiden tekemiä siirtoja.<sup>30</sup>

Olenainen vaatimus tämän poikkeuksen sovellettavuudelle on tärkeän yleisen edun osoittaminen, ei tietoja siirtävän ja/tai vastaanottavan järjestön luonne (julkinen, yksityinen tai kansainvälinen järjestö).

Johdanto-osan 111 ja 112 kappaleessa todetaan, että poikkeus ei koske ainoastaan satunnaisia tiedonsiirtoja.<sup>31</sup> Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että tiedonsiirtoja, jotka perustuvat 49 artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaiseen tärkeää yleistä etua koskevaan poikkeukseen, voidaan toteuttaa laajassa mittakaavassa ja järjestelmällisesti. Pikemminkin on noudatettava yleistä periaatetta, jonka mukaan 49 artiklassa säädettyistä poikkeuksista ei saa käytännössä tulla sääntöä, vaan niitä on sovellettava vain tiettyihin tilanteisiin ja kunkin tietojen viejän on varmistettava, että siirto läpäisee tiukan tarpeellisuustestin.<sup>32</sup>

Jos siirrot tehdään tavanomaisen liiketoiminnan tai käytännön yhteydessä, tietosuojaneuvosto kannustaa voimakkaasti kaikkia tietojen viejiä (erityisesti julkisia elimiä<sup>33</sup>) varustamaan ne asianmukaisilla 46 artiklan mukaisilla suojatoimilla sen sijaan, että tukeuduttaisiin 49 artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaiseen poikkeukseen.

## 2.5 Siirto on tarpeen oikeusvaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi (49 artiklan 1 kohdan e alakohta)

### Oikeusvaateen laatiminen, esittäminen tai puolustaminen

Asetuksen 49 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaan siirtoja voidaan suorittaa, jos ”siirto on tarpeen oikeusvaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi”. Johdanto-osan 111 kappaleessa todetaan, että siirto voidaan tehdä silloin, ”kun siirto tapahtuu satunnaisesti ja on tarpeellinen sopimukselle tai oikeudelliselle vaateelle, riippumatta siitä, onko kyse oikeudellisesta menettelystä tai hallinnollisesta tai tuomioistuimen ulkopuolisesta menettelystä, sääntelyelimen menettelyt mukaan luettuina”. Tämä kattaa monenlaisia toimintoja esimerkiksi kolmannessa maassa suoritettavan rikosoikeudellisen tai hallinnollisen tutkinnan yhteydessä (esim. kilpailuoikeus, korruptio, sisäpiirikaupat tai muut vastaavat tilanteet), jolloin poikkeusta voidaan soveltaa tiedonsiirtoon

<sup>29</sup> Tietosuojatyöryhmän lausunto 10/2006 henkilötietojen käsittelystä SWIFT-verkossa (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication) (WP 128), s. 25.

<sup>30</sup> ”kun on kyse kansainvälisestä tiedonvaihdosta kilpailuviranomaisten, vero- tai tullihallintojen, finanssivalvonnasta vastaavien viranomaisten tai sosiaaliturvasta tai julkisesta terveydenhuollosta vastaavien yksikköjen välillä esimerkiksi tartuntatautien vuoksi tehtävän kontaktien jäljityksen yhteydessä tai urheilussa esiintyvän dopingin vähentämiseksi ja/tai lopettamiseksi.”

<sup>31</sup> Ilmaisin ”satunnainen” yleinen määritelmä, ks. s. 4.

<sup>32</sup> Ks. myös s. 3.

<sup>33</sup> Esimerkiksi finanssivalvontaviranomaiset, jotka vaihtavat tietoja henkilötietojen kansainvälisten siirtojen yhteydessä hallinnollisen yhteistyön tarkoituksia varten.

asianosaisen puolustamiseksi tai sellaisen sakon alentamiseksi tai siitä vapauttamiseksi, joka on määrätty esimerkiksi kilpailuoikeudellisten tutkintojen yhteydessä. Myös tiedonsiirrot riita-asioissa toteutettavia virallisia, oikeudenkäyntiä edeltäviä tutkintamenettelyjä varten saattavat kuulua tämän poikkeuksen piiriin. Se voi kattaa myös tietojen viejän toimet, joilla käynnistetään menettelyjä kolmannessa maassa, esimerkiksi oikeudenkäynnin aloittamiseksi tai hyväksynnän hakemiseksi sulautumalle. Poikkeusta ei voida käyttää oikeuttamaan henkilötietojen siirtoa pelkästään sen mahdollisuuden perusteella, että oikeudenkäyntejä tai virallisia menettelyjä saatetaan tulevaisuudessa käynnistää.

Tätä poikkeusta voidaan soveltaa toimiin, joita viranomaiset suorittavat osana julkisen vallan käyttöä (49 artiklan 3 kohta).

Käsitteiden ”oikeusvaade” ja ”menettely” yhdistelmä merkitsee sitä, että asianomaisen menettelyn on perustuttava lakiin, mukaan lukien muodollinen, oikeudellisesti määritelty menettely, mutta se ei ole välttämättä rajattu oikeudellisiin tai hallinnollisiin menettelyihin (”tai tuomioistuimen ulkopuolisiin menettelyihin”). Koska siirto on tehtävä **menettelyssä**, tiedonsiirron ja kyseessä olevaa tilannetta koskevan yksilöidyn menettelyn välillä on oltava tiivis yhteys. Tietyyntyyppisen menettelyn abstrakti sovellettavuus ei riittäisi.

Rekisterinpitäjien ja tietojen käsittelijöiden on oltava tietoisia siitä, että kansalliseen lainsäädäntöön voi sisältyä myös tietojen luovuttamisen estäviä säädöksiä, joilla niitä kielletään siirtämästä henkilötietoja ulkomaisille tuomioistuimille tai mahdollisesti muille ulkomaisille virallisille elimille tai rajoitetaan tällaista toimintaa.

#### Tiedonsiirron tarpeellisuus

Kyseessä oleva tiedonsiirto voidaan suorittaa ainoastaan silloin, kun se on **tarpeen** kyseisen oikeusvaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi. Tämä *tarpeellisuustesti* edellyttää tiivistä ja merkittävää yhteyttä kyseessä olevien tietojen ja erityisen oikeudellisen kannan laatimisen, esittämisen tai puolustamisen välillä.<sup>34</sup> Pelkkä kolmansien maiden viranomaisten etu tai mahdollinen kolmannen maan viranomaisen ilmaisema ”hyvä tahto” ei sellaisenaan riitä.

Vaikka tietojen viejän kannalta saattaa olla houkuttelevaa siirtää kaikki mahdollisesti merkitykselliset henkilötiedot vastauksena pyyntöön tai oikeudellisen menettelyn aloittamista varten, se ei olisi kyseisen poikkeuksen eikä yleisemmin yleisen tietosuojaa-asetuksen mukaista, sillä siinä korostetaan (tietojen minimoinnin periaatteen mukaisesti), että henkilötietojen on oltava asianmukaisia, olennaisia ja rajoitettuja siihen, mikä on tarpeellista suhteessa niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään.

Euroopan tietosuojaneuvoston edeltäjä tietosuojatyöryhmä on jo aiemmin määrittänyt oikeudenkäyntimenettelyjen osalta kerroksittaisen lähestymistavan siihen, olisiko henkilötietoja siirrettävä, sekä tämän periaatteen soveltamisen. Aluksi olisi arvioitava huolellisesti, olisivatko anonymisoidut tiedot kyseisessä tapauksessa riittäviä. Jos näin ei ole, voidaan harkita pseudonymisoidujen tietojen siirtämistä. Jos henkilötietoja on tarpeen lähettää kolmanteen maahan, ennen siirtoa olisi arvioitava sen merkitys juuri kyseisen asian kannalta – näin siirretään ja luovutetaan vain se osa henkilötietoja, jota tosiasiallisesti tarvitaan.

#### Satunnaiset siirrot

---

<sup>34</sup> Johdanto-osan 111 kappale: ”tarpeellinen sopimukselle tai oikeudelliselle vaateelle”.

Tällaisia siirtoja olisi tehtävä vain, jos ne ovat satunnaisia. Satunnaisten siirtojen määritelmästä on lisätietoja satunnaisia ja ei-toistuvia siirtoja koskevassa jaksossa<sup>35</sup>. Tietojen viejien olisi arvioitava jokainen yksittäinen tapaus huolellisesti.

## 2.6 Siirto on tarpeen rekisteröidyn tai muiden henkilöiden elintärkeiden etujen suojaamiseksi, jos rekisteröity on fyysisesti tai juridisesti estynyt antamasta suostumustaan (49 artiklan 1 kohdan f alakohta)

Asetuksen 49 artiklan 1 kohdan f alakohtaan mukaista poikkeusta sovelletaan luonnollisesti silloin, kun tiedot siirretään lääketieteellisessä hätätilanteessa, ja silloin, kun katsotaan, että siirto on välittömästi tarpeen tarvittavan sairaanhoidon antamiseksi.

Näin ollen on oltava laillisesti mahdollista siirtää tietoja (myös tiettyjä henkilötietoja) esimerkiksi tilanteessa, jossa rekisteröity on EU:n ulkopuolella oleskellessaan tajuton ja tarvitsee kiireellistä sairaanhoitoa ja ainoastaan EU:n jäsenvaltion sijoittautunut tietojen viejä (esimerkiksi potilaan tavanomainen lääkäri) pystyy toimittamaan nämä tiedot. Tällaisissa tapauksissa lainsäädännössä oletetaan, että rekisteröidylle aiheutuvan vakavan haitan välitön uhka ohittaa tietosuojaan liittyvät huolenaiheet.

Siirron on koskettava rekisteröidyn tai jonkin toisen henkilön omaa etua, ja kun se koskee terveystietoja, sen on oltava tarpeellinen olennaisen diagnoosin tekemiseksi. Näin ollen tätä poikkeusta ei voida käyttää oikeuttamaan henkilökohtaisten terveystietojen siirtämistä EU:n ulkopuolelle, ellei siirron tarkoituksena ole käsitellä rekisteröidyn tai muun henkilön määrättyä tapausta, vaan suorittaa esimerkiksi yleistä lääketieteellistä tutkimusta, jonka tulokset näkyvät vasta tulevaisuudessa.

Yleisessä tietosuoja-asetuksessa ei rajoiteta tämän poikkeuksen käyttöä koskemaan pelkästään henkilön fyysistä koskemattomuutta vaan jätetään myös varaa ottaa huomioon esimerkiksi tapauksia, joissa henkilön henkistä koskemattomuutta olisi suojattava. Tässä tapauksessa asianomainen henkilö olisi myös fyysisesti tai oikeudellisesti kykenemätön antamaan suostumustaan henkilötietojen siirtoon. Lisäksi kyseessä oleva henkilö, jonka henkilötietoja siirretään, ei nimenomaan saa olla (fyysisesti tai oikeudellisesti) kykenevä antamaan suostumustaan tähän siirtoon.

Tätä poikkeusta ei kuitenkaan voida soveltaa, jos rekisteröity on kykenevä tekemään pätevän päätöksen ja hänen suostumustaan voidaan pyytää.

Jos henkilötietoja vaaditaan esimerkiksi sitä varten, että estettäisiin häätö kiinteistöstä, asia ei kuuluisi tämän poikkeuksen piiriin, sillä vaikka asunto katsotaan elintärkeäksi eduksi, asianomainen henkilö kykenee antamaan suostumuksensa tietojensa siirtämiseen.

Kyky tehdä pätevä päätös voi riippua fyysisen tai henkisen toimintakyvyn vajeesta mutta myös oikeustoimikelpoisuuden puutteesta. Oikeustoimikelpoisuuden puute voi koskea esimerkiksi alaikäistä henkilöä, sanotun kuitenkin rajoittamatta kansallisten edustusmekanismien soveltamista. Tämä oikeustoimikelpoisuuden puute on näytettävä toteen tapauksesta riippuen joko lääkärintodistuksella, josta käy ilmi asianomaisen henkilön henkisen toimintakyvyn vaje, tai hallinnollisella asiakirjalla, jossa vahvistetaan asianomaisen oikeudellinen tilanne.

Myös sellaiset tiedonsiirrot kansainväliselle humanitaariselle järjestölle, jotka ovat välttämättömiä Geneven yleissopimusten mukaisten tehtävien suorittamiseksi tai aseelliseen konfliktiin sovellettavan kansainvälisen humanitaarisen oikeuden noudattamiseksi, voivat kuulua 49 artiklan 1 kohdan f

---

<sup>35</sup> Sivu 4.

alakohdan soveltamisalaan (ks. johdanto-osan 112 kappale). Myös tällaisissa tapauksessa rekisteröidyn on oltava fyysisesti tai oikeudellisesti kykenemätön antamaan suostumustaan.

Tämän poikkeuksen nojalla voi olla perusteltua siirtää henkilötietoja luonnonmullistuksen jälkeen sekä vaihdettaessa henkilötietoja yhteisöjen ja henkilöiden kanssa pelastusoperaatioita varten (esimerkiksi suuronnettomuuksien uhrien sukulaiset sekä valtion viranomaiset ja pelastuspalvelut). Tällaiset odottamattomat tapahtumat (esimerkiksi tulvat, maanjäristykset, hirmumyrskyt) voivat oikeuttaa tiettyjen henkilötietojen kiireelliseen siirtämiseen esimerkiksi uhrien sijainnin ja tilanteen selvittämiseksi. Tällaisissa tilanteissa katsotaan, että asianomainen rekisteröity ei pysty antamaan suostumustaan tietojensa siirtämiseen.

## 2.7. Siirto tehdään julkisesta rekisteristä (49 artiklan 1 kohdan g alakohta ja 49 artiklan 2 kohta)

Asetuksen 49 artiklan 1 kohdan g alakohdassa ja 49 artiklan 2 kohdassa mahdollistetaan henkilötietojen siirto rekistereistä tietyin edellytyksin. Rekisteri määritellään yleensä seuraavasti: *”(kirjallinen) tietojoukko, joka sisältää säännöllisiä merkintöjä tai tietoja tai ”virallinen nimien tai merkintöjen luettelo”*<sup>36</sup>. Rekisteri voi 49 artiklan yhteydessä olla kirjallisessa tai sähköisessä muodossa.

Kyseisen rekisterin on unionin lainsäädännön tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaan oltava tarkoitettu yleisölle tiedottamista varten. Sen vuoksi yksityiset rekisterit (yksityisten elinten vastuulla olevat) eivät kuulu tämän poikkeuksen soveltamisalaan (esimerkiksi yksityiset rekisterit, joiden välityksellä arvioidaan luottokelpoisuutta).

Mahdollisuus tutustua rekisteriin on oltava joko

a) yleisöllä yleisesti tai

b) kenellä tahansa sellaisella henkilöllä, joka voi esittää tiedonsaannille perustellun syyn.

Tällaisia voivat olla esimerkiksi seuraavat: yhtiörekisterit, yhdistysrekisterit, rikosrekisterit, kiinteistörekisterit tai julkiset ajoneuvorekisterit.

Rekisterien toimintamallia koskevien yleisten vaatimusten lisäksi näistä rekistereistä voidaan siirtää tietoja ainoastaan, jos ja siltä osin kuin rekisterin käytön edellytykset, joista säädetään unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä, täyttyvät kussakin yksittäisessä tapauksessa (näiden yleisten edellytysten osalta ks. 49 artiklan 1 kohdan g alakohta).

Rekisterinpitäjien ja tietojen käsittelijöiden, jotka haluavat siirtää henkilötietoja tämän poikkeuksen nojalla, on oltava tietoisia siitä, että siirto ei saa käsittää rekisteriin sisältyviä henkilötietoja kokonaisuudessaan eikä kokonaisia henkilötietoryhmiä (49 artiklan 2 kohta). Jos siirto suoritetaan lailla perustetusta rekisteristä ja kyseinen rekisteri on tarkoitettu kenen tahansa sellaisen henkilön käyttöön, jonka oikeutettu etu sitä edellyttää, siirto voidaan tehdä ainoastaan näiden henkilöiden pyynnöstä, tai jos he ovat henkilötietojen vastaanottajia, siten, että otetaan huomioon rekisteröidyn edut ja perusoikeudet.<sup>37</sup> Tietojen viejien olisi aina siirron asianmukaisuutta arvioidessaan otettava tapauskohtaisesti huomioon rekisteröidyn edut ja oikeudet.

Edellä tarkoitetuista rekistereistä saatujen henkilötietojen myöhempi käyttö saa tapahtua ainoastaan sovellettavan tietosuojalainsäädännön mukaisesti.

<sup>36</sup> Merriam Webster Dictionary, <https://www.merriam-webster.com/dictionary/register> (22.01.2018); Oxford Dictionary <https://en.oxforddictionaries.com/definition/register> (22.01.2018).

<sup>37</sup> Yleisen tietosuojasetuksen johdanto-osan 111 kappale.

Tätä poikkeusta voidaan soveltaa myös toimiin, joita viranomaiset suorittavat osana julkisen vallan käyttöä (49 artiklan 3 kohta).

## 2.8. Pakottavat ja oikeutetut edut (49 artiklan 1 kohdan toinen alakohta)

Yleisen tietosuoja-asetuksen 49 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa otetaan käyttöön uusi poikkeus, jota ei sisältynyt aiemmin direktiiviin. Henkilötietoja voidaan siirtää tiettyjen nimenomaisesti lueteltujen edellytysten täytyessä, jos se on tarpeen tietojen viejän pakottavien ja oikeutettujen etujen toteuttamiseksi.

Tämä poikkeus on tarkoitettu sovellettavaksi viimeisenä keinona, sillä sitä sovelletaan vain, jos ”*siirto ei voi perustua 45 tai 46 artiklassa oleviin sääntöihin, kuten yritystä koskeviin sitoviin sääntöihin, eikä mikään (...) erityistilanteita koskevista poikkeuksista sovellu*”.<sup>38</sup>

Tämä kerroksittainen lähestymistapa tarkasteltaessa poikkeusten käyttämistä siirtojen perustana edellyttää sen pohtimista, onko mahdollista käyttää jotakin 45 tai 46 artiklassa säädettyä siirron välinettä tai jotakin 49 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädettyä erityistilanteita koskevaa poikkeusta, ennen kuin päädytään 49 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan mukaiseen poikkeukseen. Sitä voidaan käyttää ainoastaan johdanto-osan 113 kappaleessa tarkoitetuissa marginaalisissa tapauksissa, ja se riippuu monista lainsäädännössä nimenomaisesti säädettyistä edellytyksistä. Yleiseen tietosuoja-asetukseen sisältyvän tilivelvollisuusperiaatteen mukaisesti<sup>39</sup> tietojen viejän on sen vuoksi pystyttävä osoittamaan, ettei tiedonsiirtoa ole mahdollista suojata 46 artiklan mukaisin asianmukaisin suojoitoimin eikä ole mahdollista soveltaa mitään 49 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädettyistä poikkeuksista.

Tämä merkitsee sitä, että tietojen viejän on voitava osoittaa toteuttaneensa asiaa koskevia vakavasti otettavia pyrkimyksiä, kun otetaan huomioon tiedonsiirtoon liittyvät olosuhteet. Tähän voi tapauksen mukaan kuulua esimerkiksi sen osoittaminen, että on varmistettu, voidaanko tiedonsiirto suorittaa rekisteröidyn siirrolle antaman 49 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaisen nimenomaisen suostumuksen perusteella. Joissakin olosuhteissa muiden välineiden käyttö ei kuitenkaan saata olla käytännössä mahdollista. Esimerkiksi jotkin 46 artiklan mukaiset asianmukaisten suojoitoimien tyypit eivät välttämättä ole realistinen vaihtoehto sellaiselle tietojen viejälle, joka on pieni tai keskisuuri yritys.<sup>40</sup> Näin voi olla myös esimerkiksi silloin, kun tietojen tuoja on nimenomaisesti kieltäytynyt tekemästä tiedonsiirtoa koskevaa sopimusta tietosuoja koskevien vakiolausekkeiden perusteella (46 artiklan 2 kohdan c alakohta) eikä muuta vaihtoehtoa ole käytettävissä, tapauksen mukaan ei myöskään mahdollisuutta valita toista tietojen tuojaa (ks. myös jäljempänä oleva kohta, joka koskee pakottavaa ja oikeutettua etua).

### Rekisterinpitäjän pakottavat ja oikeutetut edut

Poikkeuksen sanamuodon mukaan siirron on oltava tarpeen rekisterinpitäjän sellaisten pakottavien ja oikeutettujen etujen toteuttamiseksi, joita rekisteröidyn edut tai perusoikeudet ja -vapaudet eivät syrjäytä. Tietojen viejän etujen tarkasteleminen sen tietojen käsittelijän tai tietojen tuojan tehtävässä ei ole merkityksellistä.

Lisäksi vain sellaiset edut, joita voidaan pitää pakottavina, ovat merkityksellisiä. Tämä rajoittaa huomattavasti poikkeuksen soveltamisalaa, koska tässä tapauksessa ei sovelleta kaikkia mahdollisia 6

<sup>38</sup> Yleisen tietosuoja-asetuksen 49 artiklan 1 kohdan toinen alakohta.

<sup>39</sup> 5 artiklan 2 kohta ja 24 artiklan 1 kohta.

<sup>40</sup> Esimerkiksi yritystä koskevat sitovat säännöt eivät useinkaan ole pienten ja keskisuurten yritysten kohdalla toteuttamiskelpoinen vaihtoehto niiden edellyttämien huomattavien hallinnollisten investointien vuoksi.

artiklan 1 kohdan f alakohdan mukaisia oikeutettuja etuja. Sen sijaan sovelletaan tiettyä korkeampaa kynnystä, joka edellyttää pakottavan ja oikeutetun edun olevan rekisterinpitäjän kannalta olennainen. Näin voi olla esimerkiksi silloin, kun rekisterinpitäjän on pakko siirtää henkilötiedot organisaationsa tai järjestelmiensä suojaamiseksi vakavilta välittömiltä vahingoilta tai ankaralta seuraamukselta, joka vaikuttaisi vakavasti sen liiketoimintaan.

### Ei toistuva

Asetuksen 49 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan sanamuodon mukaan sitä voidaan soveltaa ainoastaan sellaiseen siirtoon, joka ei ole toistuva.<sup>41</sup>

### Siirto koskee rajallista määrää rekisteröityjä

Lisäksi siirron on koskettava ainoastaan rajallista määrää rekisteröityjä. Tässä yhteydessä ei ole määritetty absoluuttista vähimmäismäärää, koska se riippuu kontekstista, mutta määrän on oltava riittävän pieni, kun otetaan huomioon kyseessä olevan siirron tyyppi.

Käytännössä käsite ”rajallinen määrä rekisteröityjä” riippuu käsiteltävänä olevasta tapauksesta. Jos rekisterinpitäjän on siirrettävä henkilötietoja esimerkiksi voidakseen havaita ainutlaatuisen ja vakavan tietoturvapoikkeaman organisaationsa suojaamiseksi, tässä yhteydessä olisi kysyttävä, kuinka monen työntekijän tiedot rekisterinpitäjän olisi siirrettävä tämän pakottavan ja oikeutetun edun saavuttamiseksi.

Poikkeuksen soveltamiseksi tämän siirron ei pitäisi koskea kaikkia rekisterinpitäjän työntekijöitä vaan pidemminkin tiettyä tarkasti rajattua joukkoa.

### Rekisterinpitäjän pakottavien ja oikeutettujen etujen tasapainottaminen suhteessa rekisteröidyn oikeuksiin ja vapauksiin arvioimalla kaikki tiedonsiirtoon liittyvät olosuhteet ja tarjoamalla asianmukaiset suojatoimet

Lisävaatimuksena on, että suoritetaan tasapainotesti tietojen viejän (pakottavan) oikeutetun edun toteuttamisen ja rekisteröidyn etujen tai oikeuksien ja vapauksien välillä. Tältä osin lainsäädännössä edellytetään nimenomaisesti, että tietojen viejä arvioi kaikki kyseessä olevaan tiedonsiirtoon liittyvät olosuhteet ja tarjoaa tämän arvioinnin perusteella ”asianmukaiset suojatoimet” siirrettyjen tietojen suojaamiseksi. Tämä vaatimus korostaa sitä erityistä roolia, joka suojatoimilla voi olla vähennettäessä tiedonsiirron kohtuutonta vaikutusta rekisteröityihin ja siten mahdollisesti oikeuksien ja etujen tasapainottamisessa siinä määrin, ettei rekisterinpitäjän etuja syrjäytetä.<sup>42</sup>

Kun tarkastellaan rekisteröidyn etua, oikeuksia ja vapauksia, jotka on otettava huomioon, mahdolliset kielteiset vaikutukset eli tiedonsiirron riskit, jotka koskevat rekisteröidyn mitä tahansa (oikeutetun) edun tyyppiä, on ennakoitava ja arvioitava huolellisesti ottaen huomioon niiden todennäköisyys ja vakavuus.<sup>43</sup> Tältä osin on erityisesti otettava huomioon kaikki mahdolliset (fyysiset ja aineelliset mutta myös aineettomat, kuten maineen menetykseen liittyvät) vahingot.<sup>44</sup> Arvioidessaan näitä riskejä ja toimenpiteitä, joita kulloisissakin olosuhteissa voitaisiin mahdollisesti pitää rekisteröidyn oikeuksia ja

<sup>41</sup> Lisätietoja ilmaisusta ”ei toistuva”, ks. s. 4.

<sup>42</sup> Tietosuojatyöryhmä on jo aiemmin korostanut suojatoimien keskeistä merkitystä rekisterinpitäjän ja rekisteröityjen etujen tasapainottamisen yhteydessä, WP 217, s. 31.

<sup>43</sup> Ks. johdanto-osan 75 kappale: ”Nämä todennäköisyydeltään ja vakavuudeltaan vaihtelevat luonnollisten henkilöiden oikeuksiin ja vapauksiin kohdistuvat riskit (...)”.

<sup>44</sup> Ks. johdanto-osan 75 kappale: ”Nämä todennäköisyydeltään ja vakavuudeltaan vaihtelevat luonnollisten henkilöiden oikeuksiin ja vapauksiin kohdistuvat riskit voivat aiheuttaa henkilötietojen käsittelystä, joka voi aiheuttaa fyysisiä, aineellisia tai aineettomia vahinkoja”.



vapauksia koskevinä asianmukaisina suojatoimenpiteinä, tietojen viejän on erityisesti otettava huomioon tietojen luonne, käsittelyn tarkoitus ja kesto sekä tilanne alkuperämaassa, kolmannessa maassa ja mahdollisessa siirron lopullisena määräpaikkana olevassa maassa.<sup>45</sup>

Lisäksi edellytetään, että tietojen viejä soveltaa lisätoimenpiteitä suojatoimina minimoidakseen määritetyt riskit, joita tiedonsiirrosta aiheutuu rekisteröidylle.<sup>46</sup> Tämä on lakisääteinen vaatimus, joten siitä voi seurata, että lisäsuojatoimien puuttuessa rekisteröidyn edut tai oikeudet ja -vapaudet voivat joka tapauksessa syrjäyttää rekisterinpitäjän edut siirron suhteen.<sup>47</sup> Tällaisten suojatoimien luonteen osalta ei ole mahdollista vahvistaa yleisiä vaatimuksia, joita sovellettaisiin kaikkiin asiaa koskeviin tapauksiin, vaan ne riippuvat pikemminkin erittäin vahvasti kyseessä olevasta yksittäisestä tiedonsiirrosta. Suojatoimiin voi tapauksesta riippuen kuulua esimerkiksi toimenpiteitä, joilla pyritään varmistamaan tietojen poistaminen mahdollisimman pian siirron jälkeen tai rajoittamaan siirron jälkeisiä tiedonkäsittelyn tarkoituksia. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä siihen, voisiko riittää, että siirrettävät tiedot pseudonymisoidaan tai salataan.<sup>48</sup> Lisäksi olisi tarkasteltava teknisiä ja organisatorisia toimenpiteitä, joilla pyritään varmistamaan, ettei siirrettyjä tietoja voida käyttää muihin tarkoituksiin kuin viejän tarkasti suunnittelemiin tarkoituksiin.

#### Valvontaviranomaiselle ilmoittaminen

Velvollisuus ilmoittaa siirrosta valvontaviranomaisille ei tarkoita sitä, että valvontaviranomaisen olisi hyväksyttävä siirto, vaan se toimii lisäsuojatoimena, jonka avulla valvontaviranomainen voi arvioida tiedonsiirtoa (jos se katsoo sen aiheelliseksi) sen osalta, mitkä ovat sen mahdolliset vaikutukset kohteena olevien rekisteröityjen oikeuksiin ja vapauksiin. Osana tilivelvollisuuden periaatteen noudattamista suositellaan, että tietojen viejä tallentaa kaikki tiedonsiirtoon liittyvät näkökohdat, kuten toteutettavan pakottavan ja oikeutetun edun, yksilön ”kilpailevat” edut, siirrettyjen tietojen luonteen ja siirron tarkoituksen.

#### Tietojen antaminen rekisteröidylle siirrosta sekä pakottavista ja oikeutetuista eduista

Rekisterinpitäjän on ilmoitettava rekisteröidylle siirrosta sekä toteutettavista pakottavista ja oikeutetuista eduista. Nämä tiedot on annettava yleisen tietosuoja-asetuksen 13 ja 14 artiklan mukaisesti vaadittujen tietojen lisäksi.

Euroopan tietosuojaneuvoston puolesta

---

<sup>45</sup> Johdanto-osan 113 kappale.

<sup>46</sup> Tällaiset (lisä-) toimenpiteet eivät välttämättä ole kaikissa tapauksissa tarpeellisia lainsäädännön mukaisen ”tavanomaisen” tasapainotestin yhteydessä (ks. tietosuojatyöryhmän asiakirja tilapäisten sopimuslausekkeiden luonnoksista, jotka koskevat siirtoja EU:ssa toimivalta tietojen käsittelijältä EU:n ulkopuoliselle alihankkijana toimivalle käsittelijälle (WP 214), s. 41). Asetuksen 49 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan sanamuoto viittaa kuitenkin siihen, että lisätoimenpiteet ovat pakollisia, jotta tiedonsiirron yhteydessä noudatetaan tasapainotestiä ja siirto sen myötä on toteutettavissa kyseessä olevaa poikkeusta soveltaen.

<sup>47</sup> Tällaiset (lisä-) toimenpiteet eivät välttämättä ole kaikissa tapauksissa tarpeellisia lainsäädännön mukaisen ”tavanomaisen” tasapainotestin yhteydessä (ks. tietosuojatyöryhmän lausunto 6/2014 direktiivin 95/46/EY 7 artiklan mukaisesta rekisterinpitäjän oikeutetun intressin käsitteestä (WP 217), s. 41). Asetuksen 49 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan sanamuoto viittaa kuitenkin siihen, että lisätoimenpiteet ovat pakollisia, jotta tiedonsiirron yhteydessä noudatetaan tasapainotestiä ja siirto sen myötä on toteutettavissa kyseessä olevaa poikkeusta soveltaen.

<sup>48</sup> Muita esimerkkejä mahdollisista suojatoimista ks. tietosuojatyöryhmän asiakirja tilapäisten sopimuslausekkeiden luonnoksista, jotka koskevat siirtoja EU:ssa toimivalta tietojen käsittelijältä EU:n ulkopuoliselle alihankkijana toimivalle käsittelijälle (WP 214), s. 41–43.

Puheenjohtaja

(Andrea Jelinek)